

MUS

Får man besøg af mus inden døre, kan der som regel være tale om to arter:

Husmusen (*Mus musculus*) eller halsbåndmusen (*Apodemus flavicollis*). Andre musearter kan forville sig ind i huse, men de kan ikke trives der ret længe.

Udseende og levevis

Som voksne er husmus og halsbåndmus så forskellige, at det ikke skulle være vanskeligt at skelne dem fra hinanden.

Husmusen findes i Danmark i to former: en nogenlunde ensfarvet mørkegrå form, der er udbredt i Sydjylland op til en linie fra Fredericia til Ringkøbing - og en anden form, der er grå på hoved og ryg med en noget lysere underside, og som findes i den øvrige del af Danmark. Hoved og krop måler tilsammen 8-9 cm, mens halen er lidt kortere. Husmusen er almindelig i alle dele af landet. I sommerhalvåret holder mange husmus til i haver, parker og på markerne, dog uden at fjerne sig for meget fra bebyggede områder. Fra midten af august begynder disse husmus at søge ind i husene, og den største invasion sker gerne i midten af september; kun ganske enkelte husmus forsøger at overvinde udendørs. Husmus inde i bygninger kan formere sig hele året rundt med 4-8 unger i hvert af op til 5-6 kuld i løbet af et år.

Foto: J.Lodal

Husmus

Halsbåndmusen er mørkebrun på oversiden, mens undersiden er kridhvid, bortset fra et brunt bånd

(halsbånd) lige foran forbenene. Den er noget større end husmusen, for hoved og krop måler tilsammen 10-12 cm, og halen er noget længere end resten af dyret. Halsbåndmusen er forholdsvis sjælden i Vestjylland og på en række større og mindre øer. Den er først og fremmest knyttet til skove, men er også almindelig i parker og haver med spredte træer og buske. Bor man i nærheden af skov, er der altså større sandsynlighed for, at man får besøg af halsbåndmus, end hvis huset ligger nær åben mark. De fleste halsbåndmus bliver hele året ude i det fri, men de, der invaderer husene, gør det normalt senere end husmusene, nemlig først hen imod slutningen af november. De kan til gengæld blive ved at vise sig vinteren igennem, og det sker åbenbart i takt med at de opbruger deres fødeforråd på deres naturlige opholdssted. Inden døre kan halsbåndmusen godt lave en rede til at hvile sig i, men den yngler først, når den igen søger ud i det fri.

Foto: J.Lodal

Halsbåndmus

Skade

Begge musearter klatrer fremragende, og en ung husmus er i stand til at presse sig igennem en revne på kun 7 mm. De kan finde fodfæste på en ru mur, og selv de øverste lejligheder i højt etagebyggeri er ikke sikre mod musebesøg. Husmusen har et meget lille væskebehov og kan klare sig helt fint i kornmagasiner, møl-lerier, pakhuse og lignende steder. Begge arter er alt-

ædende, selvom de foretrækker frø og kornprodukter. I almindelige beboelseshuse har musene reder i isoleringen i hulmure, på lofter og under gulve, og de foretrækker ofte let adgang til køkkenet. I tomme sommerhuse kan de tage til takke med så forskellige ting som sæbe, stearinlys, kit og lignende. Selvom en husmus kun æder ca. 3 g fast føde om dagen og en halsbåndmus cirka det dobbelte, så kan skaden alligevel være betydelig, fordi der ødelægges langt mere, end der ædes. I sommerhuse kan det gå hårdt ud over sengetøj, gardiner, møbler, træværk osv., som gnaves i stykker og blandt andet benyttes som redemateriale, og gnav på elektriske installationer kan medføre kortslutning og brand. Forurening af fødevarer med ekskrementer og urin kan desuden indebære en vis smittefare.

Forebyggelse og bekæmpelse

Som altid ville det være bedst, hvis man kunne sikre bygningerne, så musene ikke kunne slippe ind. Men selv det mest solide hus har sine svage punkter, som det kan være vanskeligt at opspore og udbedre. Det vil dog betyde meget, hvis man sørger for, at kældervinduer er lukket, at ruderne er hele, at alle ventilationsåbninger er forsynet med finmasket galvaniseret trådvæv, at alle rørgennemføringer er lukket, at døre slutter tæt, og at der ikke vokser træer og andre planter højt op ad murene. Lodrette rør kan forsynes med en metalskærm, der rager 5 cm ud, og som musene ikke kan forcere. Hvor det er praktisk gennemførligt, vil en 20 cm bred stribe af hård, blank maling ca. 1 m oppe på muren forhindre musene i at klatre op. Let adgang til føde er en forudsætning for, at musene kan trives og formere sig i husene. Det bør derfor være en grundregel, at alle madvarer enten opbevares i køleskabe eller i lukkede metal- eller glasbeholdere, ligesom køkkenaffald ikke må være tilgængeligt for musene. Dette gælder naturligvis i særlig grad for sommerhuse, hvor musene uden for sæsonen har ro og fred til at finde frem til enhver form for spiseligt.

I forbindelse med en museplage kan det under bekæmpelsen være en fordel at få lukket for smuthuller, og det kan dels være nogen, der har været der hele tiden, dels kan det dreje sig om huller, som musene selv har gnavet. En midlertidig lukning af sådanne mindre huller kan f.eks. foretages med sammenpresset finmasket metalnet eller ståluld, der presses ind i hullet, så der lukkes for musenes passage.

Er musene først sluppet ind i huset, bør man i første række søge at udrydde dem ved hjælp af fælder. Anvendelse af musegift inden døre vil meget ofte medføre, at døde mus, der ligger på utilgængelige steder, udvikler en meget ubehagelig stank, ligesom de kan blive udklækningssteder for f.eks. spyfluer

og flæskekannere.

Smækfælden er en meget anvendt type, som slår musen ihjel. Fælden forsynes med et passende lokkemiddel, der kan sidde godt fast på fældens udløser, idet musene ellers blot vil fjerne lokkemaden uden at udløse fælden. Om det er leverpostej, ost, franskbrød eller pølse er normalt underordnet for husmusens vedkommende. Halsbåndmusen foretrækker ofte nødder eller mandler. I øvrigt er rosiner velegnede til begge arter.

Man skal ikke spare på antallet af fælder - hellere mange fælder i få dage end få fælder i mange dage. En enkeltstående fælde anbringes bedst vinkelret ud fra væg og paneler, med udløseren ind mod væggen, hvor musene helst færdes. To fælder kan også anbringes i forlængelse af hinanden op mod en væg, så uanset fra hvilken side musen kommer, kan den nemt gå i fælden. Der er ingen grund til at skolde fælden efter brug for at fjerne lugten. Man skal derimod sørge for, at udløseren er ren og fri for rust, så fælden let kan smække, og i det hele taget indstille fælden (f.eks. med en lille tang eller skruetrækker), så den udløser, bare musen rører ved maddingen.

Foretrækker man at bruge levende-fangende fælder, skal man huske at tilse dem 1-2 gange i døgnet. Sådanne fælder skal også som alle andre fælder helst placeres op ad noget lodret som en væg, sokkel eller lignende.

En effektiv forebyggende bekæmpelse kan foretages ved at udlægge små depoter af gift udendørs langs husets sokkel, hvor musene leder efter indfaldsveje. I ubeboede bygninger og i udhuse vil det også være forsvareligt at udlægge disse giftdepoter. Udendørs skal depoterne afskærmes mod vind og vejr og mod, at fugle og andre dyr får fat i dem. Det gøres bedst ved at anbringe små mængder af giften i plastrør eller under et bræt lagt skråt langs soklen.

Giften bør ikke lægges direkte på jorden, men f.eks. på et låg til syltetøjsglas eller lignende, da jordens fugtighed kan ødelægge præparatet. Giftdepoterne skal oprettes fra midten af august og bør om nødvendigt suppleres op med mellemrum til hen sidst på vinteren. Jo flere giftdepoter man anbringer, jo større er chancen for at holde huset fri for mus.

Bekæmpelsesmidler

Til bekæmpelse af mus findes midler med chloralose og midler med antikoagulanter. Midlerne findes som korn-, havregryns- og pastapræparater samt som giftblokke.

Chloralose er et bedøvelsesmiddel, og de små dyr dør af varmetab ved ikke for høje temperaturer i omgivelserne. Derfor bør disse midler kun anvendes ved temperaturer under 16°C, da man ellers risikerer, at musene kun bliver bedøvede af giften. Midlet er ret hurtigt-

virkende, og derfor er chloralose ofte velegnet til forebyggende bekæmpelse udendørs på grund af en passende temperatur i omgivelserne, ikke mindst i efterårsmånederne.

Antikoagulanter giver dyrene indre blødninger, og der er to forskellige typer til musebekæmpelse, nemlig bromadiolon og difenacoum. Musene skal normalt æde af disse midler nogle få dage, hvorefter der går yderligere nogle dage, inden musene dør. I denne forholdsvis lange periode kan musene nå at gemme sig mange steder, og der kan opstå lugtgener fra de døde mus. Man kan være så heldig, at musene på grund af gunstige temperatur- og fugtighedsforhold blot tørrer ud og ikke giver lugtgener. Der findes ingen bekæmpelsesmidler, der i sig selv gør, at musene blot tørrer ud.